

MULOQOT VA KOMMUNIKATSIYA

Andijon davlat chet tillari institute talabasi

Alisherova Mubina Johongir qizi

2-bosqich talabasi

Ilmiy maslahatchi: Xomidova Malohat

Annotatsiya: Ushbu maqola muloqot va kommunikatsiyaning jamiyatdagi ahamiyatini o‘rganadi. Maqolada kommunikatsiya turlari, jumladan, verbal, noverbal, interpersonal, guruh va ommaviy kommunikatsiya tahlil qilinadi. Muloqotning samarali bo‘lishi uchun uning turli shakllari qanday ishlashi va ularning jamiyatdagi roli haqida batafsil ma'lumot berilgan. Ushbu ishning maqsadi kommunikatsiya jarayonlarining ijtimoiy va madaniy o‘zgarishlardagi rolini tushunishga yordam berishdir.

Kalit so‘zlar: muloqot, kommunikatsiya, ijtimoiy aloqalar, verbal kommunikatsiya, noverbal kommunikatsiya, interpersonal kommunikatsiya, guruh kommunikatsiyasi, ommaviy kommunikatsiya, kommunikatsiyaning ahamiyati, kommunikatsiya turlari.

Abstract: This article explores the significance of communication in society. It analyzes various types of communication, including verbal, non-verbal, interpersonal, group, and mass communication. The paper elaborates on how these forms of communication function and their role in maintaining social harmony. The purpose of this work is to help understand the role of communication processes in societal and cultural changes.

Keywords: communication, social interaction, verbal communication, non-verbal communication, interpersonal communication, group communication, mass communication, importance of communication, communication types.

Аннотация: Эта статья исследует значение коммуникации в обществе. В статье анализируются различные виды коммуникации, включая вербальную, невербальную, межличностную, групповую и массовую коммуникацию. Описывается, как эти формы коммуникации функционируют и какую роль они играют в поддержании социальной гармонии. Цель работы — помочь понять роль коммуникации в социальных и культурных изменениях

Ключевые слова: коммуникация, социальное взаимодействие, вербальная коммуникация, невербальная коммуникация, межличностная коммуникация, групповая коммуникация, массовая коммуникация, важность коммуникации, типы коммуникации.

Muloqot va kommunikatsiya insonlarning o‘zaro aloqasini ta’minlovchi asosiy vositalardir. Har bir ijtimoiy jamiyatda kommunikatsiya hayotning ajralmas qismi hisoblanadi va uning turli shakllari shaxsiy, professional va madaniy munosabatlarda muhim rol o‘ynaydi. Muloqot – bu nafaqat so‘zlar orqali, balki yuz ifodalari, jismoniy harakatlar, va boshqa noverbal belgilar orqali ham amalga oshiriladigan jarayondir. Yaxshi kommunikatsiya nafaqat insonlar o‘rtasidagi tushunishni ta’minlaydi, balki jamiyatdagi ijtimoiy aloqalarni kuchaytiradi

Muloqot nima?

Muloqot — odamlar o‘rtasida fikr, his-tuyg‘u, tajriba va axborot almashinuv jarayonidir. Bu ijtimoiy munosabatlarning asosiy qismi bo‘lib, unda gaplashish, tinglash, mimika va harakatlar orqali ma’lumot uzatiladi.

Muloqotning asosiy turlari: Og‘zaki muloqot: suhbatlashish, so‘zlashuv. Yozma muloqot: xat yozish, elektron pochta. Noverbal muloqot: imo-ishoralar, tana harakatlari va yuz ifodalari. Misol uchun , yig‘ilishga kechikayotganingizda qo‘l ko‘tarib uzr so‘rashingiz.

Kommunikatsiya nima?

Kommunikatsiya — axborot, fikr yoki his-tuyg‘ularni uzatish va qabul qilish jarayoni. Bu faqat insonlar o‘rtasida emas, balki texnologiyalar yoki turli tizimlar orqali amalga oshiriladi. Kommunikatsiyaning asosiy turlari: Shaxsiy kommunikatsiya: ikki yoki undan ortiq odam o‘rtasidagi bevosita aloqa. Masalan: O‘qituvchingiz bilan yuzma-yuz muloqot qilish. Ommaviy kommunikatsiya bu ommaviy axborot vositalari orqali ma’lumot uzatish. Televideniye orqali yangiliklar uzatilishi. Tashkiliy kommunikatsiya: korxonalar yoki tashkilot ichidagi ma’lumot almashinuvi. Rahbaringiz yuborgan xizmat xabari.

Texnologik kommunikatsiya: texnologiyalar orqali ma’lumot almashish ya’ni Zoom orqali onlayn konferensiya o‘tkazish. Muloqot va kommunikatsiya o‘rtasidagi farqlar . Emotsiyalar va his-tuyg‘ular almashiladi. Asosan axborot va ma’lumot uzatiladi. Yaqindan bo‘lishi mumkin. Masofadan bo‘lishi mumkin. Ko‘proq shaxsiy xarakterga ega. Ko‘pincha texnologiyalar aralashadi. Hayotiy misollar bilan ko‘rib chiqamiz. Muloqot misoli: Ota-onangiz bilan o‘qish rejalarangiz haqida gaplashishingiz. Bu yerda faqat fikr almashinuv emas, balki his-tuyg‘ular va qo‘llab-quvvatlash ham mavjud. Universitet e’lonlar doskasiga yangi jadval osilishi. Bu oddiy axborot uzatish jarayoni. Muloqotning ahamiyati shundaki, u jamiyatning rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi, shuningdek, shaxslarning o‘zini ifodalash va tushunishiga imkon yaratadi . Bu esa kommunikatsiya misoli edi.

Muloqot – bu ikki yoki undan ortiq shaxslar o‘rtasidagi axborot almashinuvi jarayoni. Bu jarayon nafaqat so‘zlar bilan, balki harakatlar, yuz ifodalari va boshqa noverbal belgilar orqali ham amalga oshiriladi. Muloqotning maqsadi faqat axborot almashishdan iborat emas, balki muammolarni hal qilish, hissiyotlar va fikrlarni

ifodalash va insonlar o'rtasidagi munosabatlarni rivojlantirishdir. Kommunikatsiya esa muloqotning yanada kengroq shakli bo'lib, axborot uzatishning turli vositalarini o'z ichiga oladi, jumladan, yozma va og'zaki kommunikatsiya, internet va boshqa texnologiyalar orqali amalga oshiriladigan kommunikatsiya. Muloqot va kommunikatsiyaning samarali bo'lishi uchun qator omillar mavjud. Avvalo, bu to'g'ri fikrlarni ifodalash va tushunishni ta'minlashdir. To'g'ri va ravon muloqot qilinganida, odamlar o'rtasidagi aloqalar kuchayadi, ishonch ortadi, va ijtimoiy aloqalar rivojlanadi. Verbal kommunikatsiya: Bu muloqotning eng keng tarqalgan shakli bo'lib, so'zlar orqali amalga oshiriladi. Verbal kommunikatsiya to'g'ridan-to'g'ri fikrlar almashishni ta'minlaydi, lekin u faqat gapirishdan iborat emas. Yaxshi verbal kommunikatsiya, tinglashni ham o'z ichiga oladi, chunki har bir shaxsning fikri va hissiyotlarini tushunish muhim. Samarali verbal kommunikatsiya o'zaro hurmatga, so'zlarni to'g'ri va aniq tanlashga asoslanadi. Masalan, professional sohada aniq va to'g'ri so'zlar bilan gaplashish ishonch yaratadi va ish samaradorligini oshiradi. Noverbal kommunikatsiya: Noverbal kommunikatsiya so'zlardan tashqari barcha aloqa vositalarini o'z ichiga oladi. Bunga yuz ifodalari, tana tili, ovoz ohanglari va boshqa jismoniy belgilarning ishlatilishi kiradi. Ba'zan noverbal ifodalar so'zlardan ko'ra kuchliroq bo'ladi, chunki ular haqiqiy hissiyotlarni ifodalaydi. Masalan, kimdir og'zaki ravishda "yaxshi" degan bo'lishi mumkin, lekin uning yuz ifodasi yoki tana tili unga qarama-qarshi bir ma'no beradi. Noverbal kommunikatsiyaning muhimligi shundaki, u so'zlardan ko'ra tezroq va aniqroq axborot yetkazadi.

Interpersonal kommunikatsiya: Bu ikki yoki undan ortiq shaxslar o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri aloqadir. Bu turdagi kommunikatsiya muntazam ravishda yuzma-yuz amalga oshiriladi va hissiy jihatdan o'ta boy bo'lishi mumkin. Interpersonal kommunikatsiya orqali shaxslar o'rtasida o'zaro ishonch, hurmat va empatiya rivojlanadi. Yaxshi interpersonal kommunikatsiya o'zingizni va boshqalarni tushunishingizga yordam beradi, shuningdek, ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini yaratadi. Guruh kommunikatsiyasida esa umuman boshqa shakllarda misollar orqali ko'rib chiqamiz. Bu bir nechta shaxslar o'rtasidagi kommunikatsiya bo'lib, asosan muhokama, qarorlar qabul qilish va muammo yechish jarayonlarida qo'llaniladi. Guruh kommunikatsiyasi odatda murakkabroq, chunki bir nechta fikrlar va nuqtai nazarlar birlashtiriladi. Shunday qilib, guruh kommunikatsiyasi samarali bo'lishi uchun tinglash, takliflarni to'g'ri tushunish va hamkorlikda ishlash zarur. Yaxshi guruh kommunikatsiyasi liderlikni va jamoa ishini yaxshilaydi, natijada jamoadagi muammolarni tezda hal qilish mumkin bo'ladi. Ommaviy kommunikatsiya - bu keng ommaga qaratilgan kommunikatsiya bo'lib, asosan ommaviy axborot vositalari orqali amalga oshiriladi. Televiziya, radio, gazeta va internet bu turdagi kommunikatsiyaning vositalaridir. Ommaviy kommunikatsiya ijtimoiy fikrni shakllantiradi va jamiyatdagi yirik hodisalar haqida axborot tarqatishda muhim rol

o'ynaydi. Shu bilan birga, ommaviy kommunikatsiya ehtiyotkorlikni talab qiladi, chunki noto'g'ri axborot tarqatilishi jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Maqolamizga qo'shimcha sifatida allomalar va mutafakkirlarning fikrlarini kiritish juda foydali bo'ladi. Muloqot va kommunikatsiya haqidagi fikrlar, ayniqsa, tarixiy va zamonaviy tafakkurda keng o'rganilgan mavzulardan biridir. Mana, ba'zi allomalar va mutafakkirlarning fikrlari bilan yoritishga harakat qildik. Aristotel (M.Ö. 384–322) – Aristotel o'zining "Retorika" asarida kommunikatsiyaning ahamiyatini ta'kidlagan. U, muloqotda insonlar o'rtasidagi ishonch, hurmat va hissiy aloqalar o'rnatish zarurligini ta'kidlagan. Aristotelning fikricha, muvaffaqiyatli kommunikatsiya uchun "ethos" (ishonchlilik), "pathos" (hissiyotlarni uyg'otish) va "logos" (mantiqiy asoslar) muhimdir. Aristotel: "Agar odamlar o'zaro ishonch va tushunish asosida muloqot qilishsa, ular faqat fikrlarni emas, balki qalblarni ham bir-biriga yaqinlashtiradi."

Ibn Khaldun (1332–1406) – Ibn Khaldun, Islom dunyosining ulkan mutafakkiri, ijtimoiy va tarixiy hodisalarni o'rganish orqali kommunikatsiya va muloqotning ahamiyatini ham ko'rsatgan. U muloqot va jamiyatdagi aloqalar o'rtasidagi bog'liqlikni ta'kidlab, insonlarning o'zaro aloqalari jamiyatning rivojlanishiga ta'sir qilishini aytgan. Ibn Khaldun: "Muloqot va aloqalar jamiyatning ruhiy salomatligini belgilaydi. Har bir ijtimoiy jamiyatda kommunikatsiya ijtimoiy barqarorlikka olib kelishi yoki unga zarar yetkazishi mumkin."

Sokrat (M.Ö. 470–399) – Sokrat, birinchi bo'lib, dialektik muloqot (savol-javob usuli)ni keng tarqatdi. Uning fikriga ko'ra, muloqot nafaqat tushunishni ta'minlaydi, balki odamlarni o'z fikrlarini tekshirishga va chuqurroq tahlil qilishga undaydi. Sokrat: "To'g'ri muloqot odamlarni bilim olishga, o'z fikrlarini shakllantirishga va chinakam tushunchaga erishishga undaydi."

Marshall McLuhan (1911–1980) – Zamonaviy kommunikatsiya va media nazariyasining otasi sifatida tanilgan McLuhan, kommunikatsiyaning texnologiyalar orqali qanday o'zgarishini tahlil qilgan. U "Ommaviy media"ning jamiyatga ta'sirini o'rgangan va media vositalarining kommunikatsiya jarayonida yangi imkoniyatlar yaratganini ta'kidlagan. Marshall McLuhan: "Texnologiya – kommunikatsiya vositasi emas, balki odamlarning o'zaro aloqalarini shakllantiruvchi asosiy kuchdir."

Emile Durkheim (1858–1917) – Ijtimoiy fanlar bo'yicha eng katta mutafakkirlaridan biri bo'lgan Durkheim, jamiyatda kommunikatsiya va aloqalarning ijtimoiy ahamiyatini tahlil qilgan. U, muloqot jamiyatning asosiy aloqasini tashkil etishini, shuningdek, ijtimoiy tartibni va hamjihatlikni ta'minlashda muhim rol o'ynashini aytgan.

Xulosa qismi:

Muloqot va kommunikatsiya insonlarning o'zaro aloqasining asosiy elementlaridir va har bir turdagi kommunikatsiya shaxsiy hayotdan tortib, professional sohalargacha bo'lgan har qanday muhitda o'z ahamiyatini saqlaydi. Samarali muloqot,

o‘z navbatida, ijtimoiy munosabatlarni kuchaytiradi, ishonchni oshiradi va jamiyatda tinchlikni ta‘minlaydi. Har bir kommunikatsiya turining o‘ziga xos afzalliklari bor, shuning uchun har bir shaxs o‘zining muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratishi kerak. Yaxshi kommunikatsiya nafaqat so‘zlar orqali, balki noverbal ifodalash va samarali tinglash orqali ham amalga oshiriladi. Bu esa, o‘z navbatida, insonlarning bir-birini tushunishini, hurmat qilishini va birgalikda ishlashini ta‘minlaydi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Knapp, M. L., & Vangelisti, A. L. (2000). *Interpersonal Communication and Human Relationships*. Allyn & Bacon.
2. Luhmann, N. (1995). *Social Systems*. Stanford University Press.
3. Hamidulla D. “O‘zbek terminologiyasi”. Toshkent: Yoshlar Nashriyot uyi, 2019.
4. Husanov N.A., Dilmurodova N.A. “O‘zbek tili” fanidan o‘quv-uslubiy majmua. – Toshkent: TMI, 2018. 366 b.
5. o‘xliev B. Badiiy asarlarni sharhlab o‘rganish (Mumtoz adabiyot namunalari misolida). –T.:TDTU, 2013. 0000Galperin I.R. - "Stylistics"
6. Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Anchor Books.